

Ljudstvo v Italiji razočarano; godrnjanje, nepokoj narašča povsod

Ekonomske sankcije in neuspehi fašistične armade v Afriki odgovorni za demoralizacijo. Poročilo o revolvi italijanskega vojaštva potrjuje. Abesinska vlada naznanila zmago na severni in južni fronti. Anglija povečala svojo oboroženo silo v Egiptu. Masne dezertacije italijanskih vojakov v Jugoslavijo in Nemčijo

BELGRAD, Jugoslavija, 12. jan.—Tukajšnji listi poročajo o številnih aretacijah Jugoslovancev v Trstu in okolici v zadnjih dneh. Poročilo se glasi, da aretacije bazirajo na italijanski obdolžitvi, da Jugoslovani pomagajo pri dezertacijah italijanskih vojakov v Jugoslavijo.

Pariz, 11. jan.—Znaki, da se je pričelo italijansko ljudstvo zvižati pod udarci ekonomskih sankcij, ki jih izvaja Liga narodov, in nezadovoljive militaristične kampanje v Abesiniji, postajajo z vsakim dnem očitnejši.

Potniki, ki se vračajo iz Italije v Pariz, necenzurirana pisma in podzemna poročila iz Italije pripovedujejo eno in isto storijo — o veliki demoralizaciji italijanskega prebivalstva in naraščanju nepokoja.

Patriotični val, ki je objel italijanski narod pred nekaj meseci, ko se je fašistični režim odločil za roparsko vojno v Afriki, se je polegel. Prebivalstvo je obupano in ne vidi nobenega izhoda iz situacije.

Notranji položaj je silno kritičen. To dokazuje zaupno poročilo, ki ga je francoski poslanik v Rimu, ki se je mudil na kratkem obisku v Parizu, predložil premierju Lavalu. Da vesti o resni notranji situaciji v Italiji niso pretirane, kažejo tudi poročila v francoskem tisku.

Vest o vojaškem uporu v Merani je včeraj potrdil list "Oeure", daš italijanske avtoritete še vedno zanikajo poročila o revolvi. Celotno konservativni francoski list "Journal des Debats", ki je bil doslej silno naklonjen Italiji, naglašja, da je situacija v Italiji povsem drugačna kakor je bila, ko je diktator Mussolini odredil militaristično kampanjo v Afriki. Ta list piše, da ima Italija v Afriki armado 400,000 mož, a kljub temu ta močna oborožena sila ni doslej izvojevala odločilne zmage.

Ekonomska situacija je obupna. Zadnja čevljarstva tovarna v Italiji je morala ustaviti obrat zaradi pomanjkanja usnja. V tej tovarni je bilo uposlenih nad tisoč delavcev. V Milanu je dvesto delavcev izgubilo delo zaradi pomanjkanja bakra. Obrat so morale ustaviti tudi velike kovinarske firme Caproni, Breda in Binachi, ker je bil uvoz surovega materiala ustavljen.

Aleksandrija, Egipt, 11. jan.—Štirje nadaljnji bataljoni britskih čet bodo v kratkem dospeli v to mesto. Anglija se je odločila za utrditve svojih pozicij ob meji italijanske kolonije Libije na zapadu, da bo pripravljena na vse možnosti. Ob meji ima sedaj že divizijo vojaštva — brigado infanterije, motorizirano brigado in pomožne čete. Ta oborožena sila je pripravljena, da odbije morebitni italijanski napad iz Libije.

Angleške militaristične avtoritete so naznanile nove vojaške manevre ob vhodu v Sueski prekop in povečanje vojaških oddelkov na strateških pozicijah v Egiptu.

Addis Ababa, 11. jan.—Abesinska vlada je naznanila, da je v bitki na južni fronti padlo več sto domačinskih vojakov iz italijanske vojske.

Nižja zbornica sprejela načrt za bonus

Takojšnje izplačilo dveh in pol milijarde

Washington, D. C., 11. jan.—Nižja kongresna zbornica je včeraj sklenila s 356 glasovi proti 59, da vlada takoj izplača v gotovini nagrado ali bonus bivšim vojakom, ki so služili v armadi za časa svetovne vojne. Teh bivših vojakov je okrog tri in pol milijona in povprečno imajo dobiti vsak \$1000, kar bo zneslo dve milijardi in 300 milijonov dolarjev. Načrt je zdaj v senatu in pričakuje se, da bo sprejet prihodnji teden. Večina za bonus je to pot tako velika, da se ni bati poraza, čeprav bil predsednik Roosevelt vetiral načrt, ker lahko ovreže veto.

Bonusni načrt, katerega podpirajo vse tri organizacije veteranov iz svetovne vojne, nič ne določa, kje naj vlada vzame denar. O tem bodo sklepali kasneje. Republikanski kongresniki so zahtevali, naj se bonus izplača iz petmilijardskega fonda za reliefna dela, toda njihov predlog je bil odklonjen z veliko večino. Sentiment v kongresu je, naj vlada enostavno natisne za dve milijardi in 300 milijonov novih bankovcev in jih izplača veteranom. To bi bila do neke meje inflacija, toda zagovorniki tega koraka pravijo, da to ne bo nič škodilo veljavi dolarja, temveč bo zelo dvignilo kupno silo velikega dela ljudstva.

Potres usmrtil 300 oseb v Kolombiji

Viharji v Evropi; 21 mrtvih

Bogota, Kolombija (Južna Amerika), 11. jan.—Okrog 200 do 300 oseb je izgubilo življenje včeraj med silnim potresom v južnozpadnem delu republike Kolombije. Po prvih vesteh bo število žrtev veliko večje, kajti prizadeta pokrajina je obširna in zelo gosto naseljena. Potres je povzročil zemske plazove v hribih. Cele plasti zemlje na hribih so se odluščile in zdrčale v doline, kjer so pokopale bivališča in prebivalce; samo v enem kraju je bilo živih pokopanih do 200 mož, žena in otrok. V mestecu Tuquesu je bilo 36 oseb ubitih.

London, 11. jan.—Silni sneženi viharji na Angleškem in po severni Evropi, posebno v Nemčiji, so včeraj povzročili ogromno škodo in kolikor je doslej znano, je 21 oseb izgubilo življenje. V Angliji je bilo 17 človeških žrtev. V Porenju na Nemškem je vihar podrl dve tovarni in odnesel strehe mnogim drugim poslopjem. Pet oseb je izgubilo življenje.

Brezposelnost narašča v Nemčiji

Berlin, 11. jan.—Uradno poročilo, ki je bilo pravkar objavljeno, kaže, da je imela Nemčija v zadnjem decembru 522,000 več brezposelnih delavcev v primeri z istim mesecem l. 1934. Skupno število brezposelnih je bilo ob koncu leta 2,507,000.

Domače vesti

Milwaukeeke novice

Milwaukee.—Zadnji teden je umrl za pljučnico rojak Frank Limoni, star 57 let in doma iz Doba pri Ljubljani. V Ameriki je bil 28 let in zadnjih devet let je vodil restavracijo. Bil je član društva 16 SNPJ in tu zapušča ženo, tri sinove in brata.—V West Allisu je umrla 64-letna vdova Ana Jeraj, doma iz Rečice v Savinjski dolini na Štajerskem. V Ameriki je živela čez 30 let in tu zapušča sina, hčer in brata.—Dalje je umrl v West Allisu Jos. Bašelj, star 51 let in doma od nekdaj na Dolenjskem. V Ameriki je bil 32 let in tu zapušča ženo, sina, pet hčera, dva brata in sestro. Bil je član družva 104 SNPJ. Pogrebe vseh treh je oskrbel Ermenčev zavod.—Antonija Jeraj je prestala težko operacijo in zdaj se ji obirača na bolje.—V Sheboyganu je umrla Josephine Pirc, roj. Bukovič, stara 25 let in rojena v Chicagu. Zapušča moža, otroka, pet bratov in štiri sestre.

Nob grob v južnem Illinoisu

Stanton, Ill.—Tu je umrl Frank Pervisek, star 63 let in doma iz Zagorja ob Savi. Bil je ustanovni član društva 242 SNPJ in tu zapušča ženo, šest sinov in tri hčere.

Smrt pri delu

Plainfield, N. J.—Martin Ogorc, star 59 let, se je zadnje dni pri delu v Bloomfieldu martev zgrudil na tla. Doma je bil z Mlega vrha pri Brezicah in tu zapušča ženo, po rodu Čehinjo, sina in dve hčeri.

Oseleparjni rojaki

Cleveland.—Tukajšnje okrajno tožilstvo je nastopilo proti sleparjem, ki so kupovali hranilne knjžice, glaseče se na razne posojilnice in jamčili popolno izplačilo, za jamstvo so pa dali—grobišča na nekem pokopališču. Med žrtvami, ki so se dale potegniti, je več rojakov. Tu so imena nekaterih: Avgust Kovač, Frank Mohorčič, Peter Cigaret, Fr. Perme, Mary Hraštar, Rudolf Hrovat, Andrej Kočevar, Mary Mervar, Fannie Franc, John Sporar, Marjorie Petrovič in Fred Majzec.

Vesti iz Južne Amerike

Buenos Aires, Arg.—Med kopanjem v morju je utonil France Kosič, star 30 let. V Argentini je prišel pred štirimi leti in tu zapušča dva brata in nevesto.—Poročila sta se Ivan Ivo iz Bele Krajine in Marija Lozar iz Vrtovine na Goriškem.

"Jafsie" pobegnil v Južno Ameriko

New York.—Dr. John F. Condon oziroma "Jafsie," ki je igral veliko vlogo v procesu proti Hauptmannu in ki je bil posre-

Japonska udarila svobodo Filipincev

Opozicija proti zaščitnemu paktu

Tokio, 11. jan.—Japonski vladni krogi so včeraj javno povedali, da so proti sklenitvi mednarodnega pakta, ki naj bi zaščitil nedovnost in nedotakljivost Filipinskega otočja.

Predstavniki japonskega zunanjega urada je podal izjavo, nanašajočo se na bodoče odnose med Filipinskim otočjem in Japonsko, v kateri poudarja, da bo tokijska vlada pobijala idejo zaščitnega pakta, ker smatra vse alične pakte "za ponižanje prav tistega naroda, kateremu taki dogovori nudijo le navidezno protekcijo."

Združene države so nedavno podtele Filipinop daino neodvisnost, da prebivalci pokažejo svojo zmožnost samovlade v dobi preizkušnje, ki ima trajati deset let. Ako bodo po tej dobi pokazali svojo sposobnost, bo otočje dobilo popolno neodvisnost.

Laganje je normalni pojav pri otrocih

Chicago, 11. jan.—Mater se ne smejo razburjati in jeziti, ko zaslišijo laži pri svojih otrocih, ker je to naravni in normalni pojav, je dejal dr. G. J. Mohr, profesor medicine na državni univerzi, pred člane Illinoiskega društva mentalne higijene. "Otrok, ki gravi, da lahko zbije svojega očeta, hoče s tem le pokazati svojo nejevoljo napram njemu, ker se še ne zaveda pravega odnosa z njim," je rekel Mohr. "Laganje je instinkt pri otrocih do šestega leta, ker vidijo vse stvari okrog sebe v drugačnem razmerju nego odrasli ljudje."

Ruski astronom se dvignil štiri milje v zrak

Moskva, 11. jan.—Ker je gosta megla nad tem mestom onemogočila astronomom opazovanje luninega mrka, je bila pozvana v službo civilna letalska armada, ki je pripravila balon, s katerim se je astronom E. N. Florja dvignil štiri milje visoko v zrak. Astronom je vztrajal v tej višini, kjer je bil mraz 87 stopinj pod ničlo, tri ure, nakar se je spustil na zemljo. Polet, od dviga do pristanka, je trajal šest ur in 20 minut. Po končanem poletu je Florja rekel, da je bila plast megle in oblakov, ki je ležala nad Moskvo, debela dve in pol milje.

Ruski kmet ujel dva japonska letalca

Moskva, 11. jan.—Iz Kabarovske v Sibiriji je prišla vest o junaškem ruskem kmetu, ki je ujel dva japonska letalca in jima zaplenil letalo. Japonsko letalo je pristalo na sibirskih tleh pri vasi Pohorki in eden Japoncev se je napotil v vas, drugi je pa ostal v letalu. Kmet, ki je to videl, je stopil k odhajajočemu Japoncu in ga vprašal, kaj išče v Sibiriji. Oni je potegnil revolver, toda kmet mu ga je hitro izbil iz roke in zbil Japonca na tla. Nato je poklical stražo, ki je ujela oba letalca in zaplenila letalo.—Druga vest iz Kabarovske se glasi, da je bil zadnje dni misteriozno ubit bivši kozaski, belogardistični general A. I. Tirbach v Mukdenu, kjer imajo belogardistični kozaki iz nekdanje bele armade generala Semenova svojo naselbino.

Italijani jedo manj mesa pod fašizmom

New York.—Da Mussolini "civilizira" Italijane tudi doma, je razvidno iz številk o konzumu mesa. Leta 1926 je statistično pojedel vsak Italijan 41 kil mesa, leta 1934 pa samo 25,7 kil. Več fašizma, manj mesa.

FRANCOSKO-ANGLEŠKA TEKMA ZA RUSKE TRGE

London ponuja posojila in kredite boljše-vikom

NEMCIJA TUDI V TEKMI

London, 11. jan.—Velika Britanija tekmuje s Francijo in Nemčijo za sovjetska tržišča. Naznanjeno je bilo, da ima angleška vlada dalekosežne načrte, na katerih podlaga namerava povečati svojo trgovino s Rusijo. Pripravljena ji je dati veliko posojilo, najmanj \$100,000,000, in kratkoročne kredite.

Člani britanskega kabineta so se v načelu že zedinili, da je treba podvzeti potrebne korake za ekspanzijo izvoza angleškega blaga v Sovjetsko unijo. Pripravljeno je pristati na velike koncesije, da si zagotove ruska tržišča.

Kakor Anglija, tako se tudi Francija in Nemčija prizadevata v kampanji, katere cilj so tesnejši trgovinski odnosi s sovjetsko Rusijo. Sovjetska vlada se sedaj pogaja s Francijo glede novega kredita v vsoti \$65,000,000. Pojanjeno je bilo, da je francoska vlada pripravljena dati ta kredit Rusiji, toda upirajo se bankirji, da si ne zamejnja, da bodo tudi ti pričeli popuščati, ako bodo dobili zadovoljive garancije.

Nemčija, ki je že večkrat pokazala odprto sovraštvo do boljševskega režima, se tudi pogaja za sovjetska tržišča in je pripravljena dati Moskvi ugodne kreditne pogoje.

Rusija je dosegla drugo mesto v produkciji zlata in velike uspehe v svojem gospodarstvu in industrijski produkciji. To je glavni vzrok, da hočejo tri največje evropske države ojačiti in razširiti trgovinske stike s sovjetsko republiko.

Volitve predsednika na Kubi; pet ubitih

Havana, Kuba, 11. jan.—Na otoku Kubi so se včeraj vršile prve splošne volitve od leta 1928. Bile so volitve predsednika republike in vse kaže, da je dr. Miguel Mariano Gomez, bivši župan Havane in koalicijski kandidat republikanske, nacionalistične in liberalne stranke, izvoljen. Na njegovi listi je bil izvoljen tudi podpredsednik, šest provinčnih guvernerjev in 24 senatorjev federalne zbornice. Pri volilnih izgredivih, ki so se pripetili v več krajih republike, je bilo pet oseb ubitih in mnogo ranjenih, kljub temu se glasi uradno poročilo, da so bile volitve "proti običaju zelo mirne." Vsa volišča so bila pod močno vojaško stražo.

Italijani jedo manj mesa pod fašizmom

New York.—Da Mussolini "civilizira" Italijane tudi doma, je razvidno iz številk o konzumu mesa. Leta 1926 je statistično pojedel vsak Italijan 41 kil mesa, leta 1934 pa samo 25,7 kil. Več fašizma, manj mesa.

Rusija bo ojačila oboroženo silo

Obdolžila je Nemčijo in Japonko vojne zarote

Moskva, 11. jan.—Sovjetska Rusija, ki je že sedaj najbolj oborožena sila na svetu, je naznanila nov oboroževalni program "zaradi agresivnosti Nemčije in Japonске."

Premier Vekoslav Molotov je govoril o dalekosežnih militarističnih načrtih na seji vseunjskega centralnega odbeka, katere se je udeležil tudi Stalin. Rusija ima sedaj armado milijon mož, tisoče vojaških letal in tankov, toda Molotov je mnenja, da vse to še ni dovolj.

"Nedavna časopisna poročila o tajni vojaški zvezi med Nemčijo in Japonko nas niso iznenadila," je rekel Molotov. "Obe državi sta izstopili iz Lige narodov in obe se pripravljata na vojno. Nemčija je ogromno militaristično taborišče v srednji Evropi in ograša mir. Naciji se že pripravljajo na udarec."

"Mi se moramo zavedati te nevarnosti, ojačiti našo oboroženo silo in jo usposobiti, da bo pripravljena na vse eventualnosti."

Molotov je opozoril svoje poslušalce, da se tudi Poljska pripravila na napad na Sovjetsko unijo. Varšava hoče razširiti svoj vpliv na baltičke države.

"Sovjetska unija," je rekel Molotov, "je v prvi vrsti zainteresirana v svojo lastno obrambo, gradnjo socialistične države. Uničili smo veleposelstnike in bankirje, ustvarili nove industrije in nov narod. Sovjetska država je danes močna, a kljub temu ni varna pred napadom."

Molotov je zaključil svoj govor s svarilom, "da mora stari svet uglediti pot novemu."

Dalje je Molotov rekel, da Japonaka še sedaj ni sprejela predloga glede sklenitve nenapadnega pakta, ki ji je bil predložen pred tremi leti. Tokio stalno intrigira v škodo sovjetski državi, da odvrne pozornost sveta od svojih militarističnih operacij v severni Kitajski. Japonaka je tudi odklonila sugestijo glede imenovanja mešane komisije, ki naj bi odpravila vzoke obmejnih sporov. Oligosal je tudi Italijo zaradi roparske vojne v Afriki in Ligo narodov, ki ni podvela odločne akcije proti fašistični državi.

Stavka električarjev v New Yorku

New York.—Pri 15 lohal, ki so v predelavi, je izbruhnila stavka električarjev, ker je bilo delo pri Gompersovi žoli oddano neunijskemu kontraktorju. Unionisti pravijo, da je to najvišje profaniranje Gompersovega imena, organizatorja in dolgoletnega voditelja Ameriške delavske federacije.

INTRIGE MORGANOVE DRUŽBE RAZGALJENE

Pritisk finančnih interesov na predsednika Wilsona

KDO JE PORINIL AMERIKO V VOJNO?

Washington, D. C., 11. jan.—Finančni magnat J. P. Morgan in njegov partner T. W. Lamont sta na včerajšnji seji senatnega municijskega odbeka odločno zavračala obdolžitve, da je Morganova finančna hiša pritiskala na predsednika Wilsona in ga končno prisilila, da je zavrgel svojo nevtralnopolitiko in se pridružil zaveznikim državam v svetovni vojni.

"To je nečastna obdolžitev, tuja naši zgodovini, našim tradicijam," je grmel Morgan. "Mi nismo nikdar storili tega, kar se nam očita."

Senatni odsek je včeraj zaključil preiskavo, nanašajočo se na pritisk finančnih in trgovskih interesov na predsednika Wilsona, ki je moral zaradi tega pritiska zavreči svoje nevtralnopolitične in sankcionirane posojila in kredite zaveznikim državam. Odsek bo obnovil zaslišanje prihodnji teden in na rešetlo bodo prišla vladna posojila bivšim zaveznikom v svetovni vojni.

Washington, D. C., 11. jan.—Kako so finančni in trgovski interesi pritiskali na predsednika Wilsona, ki se je moral končno ukloniti in zavreči svoje stališče, da mora Amerika ostati nevtralna v svetovni vojni, je bilo razgaljeno na četrtkovi seji senatnega municijskega odbeka, na kateri so nastopili kot priče J. P. Morgan in drugi člani njegove finančne hiše.

Predložena je bila korespondenca, s katero je odsek dokazal Morganove finančne manipulacije v prilogi Angliji, ki je iskala posojilo v Ameriki. Predloženo je bilo tudi pismo, ki ga je James B. Forgan, takratni predsednik Prve narodne banke v Chicagu, pisal W. G. McAdooju, načelniku federalnega zakladnega departamenta v Wilsonovi administraciji. To pismo in druga korespondenca, ki je bila izmenjana med federalnim zakladnikom, Morganom in drugimi ameriškiimi finančnimi interesi, je prisilila predsednika Wilsona na odobritev posojila Veliki Britaniji in drugim zaveznikim državam. Argument federalnega zakladnika je bil, da so ta posojila bistvenega pomena za vzdrževanje ameriške zunanje trgovine in splošne blaginje.

Dalje so bili predloženi kablogrami, ki so bili izmenjeni med Morgan & Co. of New York in Morgan, Grenfell & Co. of London, v času, ko je Anglija iskala posojilo v Ameriki. V teh kablogramih se je poudarjalo poteškoče v zvezi s posojilom, ker je Wilsonova administracija takrat naglašala, da mora ostati Amerika nevtralna.

Senatni odsek je tudi odkril, da je Morganova hiša postala finančni agent Anglije in Francije, za kateri je kupila bojna materiala v Ameriki v vrednosti \$3,000,000,000 in pri tem napravila dobiček \$30,000,000.

Nova hiša (desno), katero je zgradila Federal Resettlement administracija za bivšega rudarja Sesta Florija v Grangerju, Ia.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE ZDRUŽBE
 Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodništvo: za Zdravne drlake (vsevo Chicago) in Kanada \$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na štiri leta; za Chicago in Cleveland \$1.50 na leto, \$2.25 na pol leta; za Toronto \$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cleveland \$1.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

Čena oglasa po dogovoru.—Najboljše delovno in neopoznih delovno se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (stične, pesmi, drame, pesmi) se vračajo poštom, če je priložila poština.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unclassified articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vas, kar ima št. v letu: **PROSVETA**
 2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
 MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Misteriozna smrt

New Waterford, Kanada. — List "Halifax Herald" piše na dolgo in široko o nekem 71 let staremu ribiču po imenu Didier Fougere, ki je bil že trikrat proglašen za mrtvega po zdravniških, a je še vedno uganka, ki je zdravniški ne morejo rešiti. Ko so postavili zrcalo pred usta "mrtiča", je postalo motno, znak, da v njem še tli življenje. Grob, ki je bil skopan zanj pred desetimi dnevi, je še vedno prazen. Družina se zbira okrog njega in še vedno ni na jasnem, ali je živ ali mrtve.

Sedaj, ko to pišem, sem dobil vest, da se je moj sosed — Andreas Dandi, samec, star 50 let in Nemeč, po rodu — obesil. Vzrok samomora še ni bil pojasnjen.

Herman Drobensch.

Seja zadruga in drugo

Bridgeport, O. — Iz poročila, ki ga je podal odbor zadržnega podjetja New Cooperative Co., je razvidno, da se bo razvila velika kampanja v prid združništvu. Ta ustanova ima v Bridgeportu podružnico in tako bomo morali tudi mi sodelovati v kampanji. Vse člane naše zadruga vabim, da se udeležijo prihodnje seje, ki bo v četrtek, 23. jan., ob 7. zvečer v Češki dvorani, Stop 9. Na tej seji bomo volili odbornike in predložili bodo računi poslovanja šestih podružnic in glavne prodajalne v Dillonvillu. Pri naši podružnici tvorijo večino rojaki in člani SNPJ, zato naj nikdo ne izostane od te važne seje.

Na 3. januarja smo slišali predsednika Roosevelta po radiu, ko je čital svojo poslanico v kongresu. Dosti je predsednik povedal, a delavstvo ne bo imelo koristi od tega. Oplazil je republikance in druge nasprotnike "new deala". Imel je politični govor, kar je navadno v modi med politiki, kadar se bližajo volitve.

Na 3. jan. sem obiskal naselbino Powhatan Point, kjer je sedež društva 536 SNPJ. Tam ima družba Pittsburgh Terminal premovalnik, ki je dolgo časa slabo obratoval, zdaj pa se je obrnilo na bolje. Prodajal sem v tej naselbini Ameriški družinski koledar in imel sem uspeh. Veliko števil koledarjev sem prodal v tej in drugih naselbinah v okolici.

Seja društva 13 SNPJ, ki je bila 5. jan., je bila dobra. Uradniki so podali račune za preteklo leto in nadzorniki so poročali, da je vse pravilno. Po seji nas je hotel tajnik kot stari lovec prepričati, da je pred kratkim ustrelil fazana in pokazal je tudi pero kot dokaz. Zdi se mi, ker je mojster v raznih strokah, da je on napravil fazanovo pero iz kurjega, ko ga je pobarval.

Pripravljali odbor kluba št. 13 JSZ za maškaradno veselico, ki se bo vršila 15. februarja, pričakuje velike udeležbe. Povedal je tudi, da je ploh, ki ga bodo vlekli večni ženi, že pripravljen. Iz Powhatan Pointa, Windsor Heights in drugih naselbin so rekli, da pridejo. Barbičevi fantje naj se le pripravijo na igranje slovenskih komadov. Te hočejo naši ljudje slišati, ker se jim redkokdaj nudi prilika. Izjema je le, kadar izvajajo slovenski program na kakšni radiopostaji.

Joseph Szoy, 13.

Klerikalna nesramnost

Salem, O. — V roke sem dobila januarsko številko Zarje, glasila SZZ, v kateri rev. Milan Slaje v članku "O vzrokih nevere" udiha po Prosveti, ki je pričela agitirati, naj bi SNPJ ustanovila svobodnomiselno šolo. Slaje kriči, da je predlog za ustanovitev take šole nesramnost.

Slaje je s svojim izbruhom pokazal, da ima strah pred svobodnomiselno šolo. Piše tudi o brezvercih in ponavlja razne neslanosti, ki ne zaslužijo odgovora. Omenja socialiste, ki so udrihali po cerkvi, pokopani so pa bili po cerkvenih obredih. Že stokrat in stokrat je bilo klerikalcem povedano, da mrtvi ne vedo, kaj se dela z njimi, ven-

dar to Slajeta ne moti. Dalje piše: "Ako pogledamo reanici v očel, bomo lahko spoznali, da svobodnomiselstvo ne pomeni drugega, kakor svobodno življenje v umazanem poželenju mesa." Tako svobodnomiselstvo, pravi Slaje, je bilo tudi Cankarjevo.

Jaz pravim, da je Slaje nesramen, ker je to zapisal. Prav pri duhovnikih se opaža "umazano poželenje mesa". Saj še nisem pozabila župnika v Senčurju pri Kranju in njegove ljubice in tudi drugim je stvar znana.

Svobodnomiselno šolo bi moral pozdraviti vsak pameten delavec, ki se zaveda, da ga kapitalizem in klerikalizem zatirata in izkoriščata. Naši klerikalci se repenčijo in pobijajo stvari, ki koristijo delavcem in njihovim otrokom. Taki napadi nas morajo še bolj navdušiti za svobodnomiselno šolo, ki jo naša mladina potrebuje.

F. Mihevc, 476.

"Raket-raket-raket!"

Cleveland, Ohio. — Kadar ko ga razdraži dandanes na političnem polju, pa slišimo ponavljati tisto že ne tako staro, a že jako obrabljeno besedo: "raket". To se je ponavljalo in se še ponavlja, da bo znabiti celo prišlo pred sodišče v mestni zbornici v Clevelandu.

"Kaj pa vruga imate tam doli v Clevelandu?" bo nas vprašal kakšen Čikažan. Nič hudega ni — ali pa je. Samo da ni boj s Pircem, Debevcem in ne z Ameriško Domovino. Pač pa demokracije in prištati A. D. so si v laseh z republikani. Pa ne, da bi kaj dobrega storili za davkoplčevalce, mezdne delavce, otroke ali da je tukaj vprašanje ljudskih naprav ali kaj podobnega. Gre samo za to, kdo bo predsednik mestne zbornice. Republikanci imajo sinčka DeMaioibus (Talanček), demokracije pa Williija Reeda. Pravijo, da je na listi 16 zmešanih demokratov in 16 zmešanih republikancev. To je, da so tako zmešani, da sami ne vedo kaj so: samostojni, regularni, ali verski politiki. In ker jih je 16 volilo tako, jih je drugih 16 volilo drugače. In vedno je bil vozelj. Dokler se ni eden vjezil, pa je dejal, da ni tako volil, in da je že prej ko so bile volitve proglašene sklepčne spremljal svoj glas za Williija. Nadomestni predsednik ga pa ni slišal, oziroma ga ni hotel slišati, in je proglasil "Talančka" za predsednika.

Sedaj je pa boj, in menda bo šlo pred sodišče. Naš councilman Tone Vehovec je volil le zase za predsednika. Ampak število se ni pomnožilo. Zakaj je mož tako delal, pa si mislite po svoje.

Krona ali Crown (pravijo, da je Hrvat in je ime spremenil) je bil za Reeda, ker je sam vedel, da on ne bo dobil kroga. Ah, mi Slovenci smo res srečni narod, posebno Jugoslovani. Imamo pet mestnih odborov, ampak vseh pet ne šteje za enega. Naš Vehovec se je dal tudi s tem oglašati, da je nastopil in

očistil naš Collinwood bordenov (?). Kaj boste vi rekli? Ali ste imeli v Collinwoodu bordenove?

Nam se pa zdi, da je dolžnost javnih uradnikov pobrskati, se da bi ženske bile uposlene in si na pošten način služile kruha. Ker jaz sem prepričan, da se nobena ženska ne bo šla prodajati za dolar ali pol, če bo mogla pošteno služiti si za vsakdanje življenje. Na tak način si delati reklamo, se nam zdi malenkostno.

In kaj se je zgodilo, ko so bile pregnane? Majhno, 11 letno dekle je bilo napadeno, ko je šlo neko nedeljo zvečer iz kinogledališča Commodore okoli sedme ure. Izlorabil jo je neki pijanec ter je dekletce akoro umrlo radi napada. Seveda je mož bil obojen na dosmrtno ječo. Ampak dekletu to na bo koristilo, ker bo lahko poškodovano za življenje.

Je pa še drugo: Kadar grem okoli ljudi, ki rabijo javno transportacijo, pa mi začnejo pripovedovati, kaj bi vse moralo biti. Jaz razumem in vem kaj ljudstvo rabi. Ampak ljudstvo je mislilo v večini, da mene ne rabi. Kako morem sedaj kaj storiti za to ljudstvo?

Vaši reprezentanti se vozijo v avtomobilih, kako boste pa vi prišli do prostora, kjer ste uposleni, zato se oni dosti ali pa prav nič ne brigajo. In pravažanje ljudstva to pokaže. Nobenega izgovora ne more biti, če je delovno ljudstvo nezadovoljno. Kakor si je postlalo, tako leži.

Frank Barbič, 53.

Presenečen je

Bridgeport, O. — Poročati želim o veseli zabavi v nedeljo, 5. jan., ko je Frank Vočko, dolgoletni blagajnik društva 13 SNPJ, obhajal svoj šestdeseti rojstni dan in so mu njegovi rojstni prijatelji priredili presenečenje, katerega sva se udeležila tudi podpisana s najinim sinom. Vse se je vršilo tajno in Vočko ni nič vedel, kaj se pripravljala na njegovem domu.

On je šel tisto nedeljo na sejo svojega društva. Ko se je vrnil domov, je bil seveda presenečen, ko je zagledal veliko skupino ljudi, ki so mu čestitali k šestdesetletnici in mu želeli, da bi živel še nadaljnjih 60 let. Prepevali in zabavali smo se pozno v noč ob bogato obloženi mizi. Na mizo so prinesli pred našega slavljenca pogačo s 60 svečami. Nekoliko se je ustrašil in rekel, da bi bil vesel, ako bi jih bilo polovico manj, vendar je vse upihnil.

Navzoča sta bila tudi John Rebol, predsednik društva 13, njegova soproga in veliko števil drugih, katerih pa ne bomo omenjali, ker bi vzele preveč prostora v listu. Gotovo je, da me bo nihče pozabil zabave, ki smo jo imeli na tem veseljem presenečenju. Bratu Vočketu želimo, da bi bil še dolgo let tako zdrav in vesel kakor je bil na svoj rojstni dan. On in njegova žena imata veliko prijateljev ne samo med Slovenci, temveč tudi pri drugih narodnostih.

Z delom gre tukaj še precej dobro. Eden premovalnik, ki je počival več let, obratuje že precej časa pet dni v tednu. Zadnje jesen je šlo od tukaj

veliko fantov v taborišča CCC, ker tu niso mogli dobiti dela.

V bolniški postelji je mrs. Glivar, a sedaj se ji zdravje izboljšuje. Bolan je tudi br. Simončič, a tudi njemu se obrača na bolje. Oba sta člana društva 13 SNPJ. V praznikih je tukaj bil hud mraz, pozneje pa se je nekoliko ogrelo.

Louis in Uršula Luzar.

Poročilo o zabavi

Sharon, Pa. — To je moj prvi dopis, zato prosim, čitatelje Prosvete, naj mi oprostite, ker je moja pisava bolj ravna. Z delom je nekako srednje in zaslužek naših mož komaj zadostuje za najpotrebnejše življenjske potrebnike. Seveda so tudi isjeme, kajti nekateri še precej dobro zaslužijo, a teh je malo. Tiste, ki so bili na religijni listi, so uposlili pri religijni delih in sedaj smo skoro vsi enaki. Kljub slabim časom pa še nismo izgubili poguma in včasih še vedno nanesemo prilika, da se nekoliko poveselemo.

Na starega leta večer smo bili povabljeni na dom mr. in mrs. Stajtuhar in povabilu smo se z veseljem odvali. Tam se je zbrala večja družba Slovencev in Hrvatov, ki se je imenitno zabavala. Čas je hitro potekal v prijateljskem razpoloženju. Govorili smo o raznih stvareh in tudi o naših podpornih organizacijah. Br. Lenarčič je dejal, da so vse jugoslovanske podpore organizacije dobre, ker vse skrbijo za svoje člane v slučajih nesreče, a najboljša je SNPJ, ker skrbi tudi za izobrazbo svojih članov. Izdaja svoje publikacije in tako imajo člani dvojno korist. Mi smo naroceni na dnevnik Prosveto, ki nam je prav tako potreben ko vsakdanja hrana.

Ko smo se tako pogovarjali, je mr. Stajtuhar skrbel, da nismo trpeli žeje. Postregel nam je z zlato kapljico, njegova soproga pa nas je posadila za bogato obloženo mizo. Vsega je bilo dovolj — pijače in jestvin — kakor na kakšni svatbi. Med nami sta bila tudi mr. in mrs. Trobentar, ki imata trgovino in mesnico. Oba sta uljudna in zabavna družabnika.

Ko smo se dobro okrepčali, je sledila plesna in pevška zabava. Imeli smo dva godca, ki sta nam igrala vesele poskočnice. Šele ob štirih jutraj smo se poslovili in odšli na svoje domove. Družini Stajtuhar se iskreno zahvaljujemo za gostoljubnost in zabavo, ki nam jo je napravila.

Pauline Cetin.

Koncert hrvatskega zbora

Lorain, O. — Hrvatski pevski zbor Zagreb obhaja 100 letnico hrvatske hime "Lepa naša domovina", katera je bila spisana leta 1835 po Antonu Mihonoviču in uglasbena po Josifu Runjanu. Fantje Zagrebci obhajajo stoletnico s koncertom na 26. januarja ob 7:30 zvečer v Slovenskem narodnem domu.

Jugoslovani v Lorainu imamo zopet priliko, da slišimo kraane slovenske in hrvatske pesmice, katere zapojejo jantje Zagrebčani pod vodstvom našega vrlega pevovodje, Matija Novčiča; program bo zelo bogat s petjem in tudi s predstavo, zato priporočam Slovincem, Hrvatom in Srbom, da se udeležijo tega koncerta v polnem številu. Vstopnice pred koncertom lahko dobite v Slovenskem narodnem domu.

Frank Posavec.

Zahvala

Arma, Kans. — Na 19. novembra je tovorni avto do smrti povozil našega očeta Karola Murna pred njegovim domom, ko se je vračal z dela. Vozil se je na avtu, in ko je skočil iz njega, ga je zadela drugi avto, ki je vozil zadaj. Udarec je bil tako silen, da mu je razbil črepinjo in je bil kmalu mrtve.

Pokojniki je bil rojen v fari Vavtavas pri Novem mestu na Dolenjskem 21. jan. 1878. V tem okrožju je živel nad 31 let, zadnjih devet let pa v Armi. Tu zapušta soprogo, tri hčere in enega sina.

Na tem mestu se iskreno zahvaljujemo našim prijateljem in sosedom za izraze sožalja in podarjene cvetlice.

Bertha Murn in družina.

Nova pravila za državljanske izpite

Colonel D. W. MacCormack, priseljeniški in naturalizacijski komisar, je ravnokar objavil navodila glede oblike bodočih izpitov za kandidata za naturalizacijo. To postopanje bo od sedaj enolično in naturalizacijski izpraševalci imajo določena navodila, o kakih predmetih naj izprašujejo prosilce za državljanstvo. To se je prvič zgodilo, odkar je bila zakonjena osnovna naturalizacijska postava pred kakimi tridesetimi leti.

Od sedaj naprej naturalizacijski izpraševalci ne bodo smeli staviti taka vprašanja na kandidata kot: "Koliko galon vode izliva reka Amazonka vanko uro?" Izpit mora od sedaj naprej le služiti v svrhu, da kandidat dokáže, da je udan načelom ameriške konstitucije. Zahteva se, da pozna osnovna načela, ne pa da se je na pamet naučil kakih podatkov in fraz.

Navodila določajo, da predpogoji za naturalizacijo bodo oni, ki jih zakon zahteva, ne pa kar poimenuje izpraševalju v glavi. Naj se položi večjo važnost na dober moralni značaj in na kandidatovo stalščo naprám svoji družini, sosedom, občini, vladnim ustanovam in javnemu dobru kot na golo tehnično znanje detaljnih podatkov glede vlade.

Da bi konstitucija naroča enolično zakonikajo glede naturalizacije in kongres je uzakonil postavo v tem pogledu, vendar ni bilo nikake enoličnosti, kar se tiče upravnega izvajanja teh postav. To je obelodanih preiskava, ki se je izvršila telom dveh let široim Zdrženih držav, ki je pokazala, da v pogledu vprašanj, stavljenih na naturalizacijske kandidata, so veljali bolj nazori posodnih izpraševalcev kot ono, kar zakon zahteva.

Nabrali so 848 vprašanj, stavljenih od 54 izpraševalcev. Niti eno teh vprašanj ni bilo uporabljeno od vseh. 80% odatokov vprašanj se je ticalo le dejstvenih podatkov, le 20% vprašanj je zahtevalo nekaj premišljanja.

Imed vprašanj, stavljenih na kandidata, v dokaz njihove udanosti do ameriške ustave, so bila taka brezpomembna in zvijačna vprašanja:

- Kako visok je spomenik na Bunker Hillu?
- Koliko zvezd je v kvodru?
- Koliko nog ima Konstitucija?
- Zakaj se je Irška borila?
- Koliko časa "sedi" kongresnik?
- Ali more kongres skleniti zakon, po katerem me vtaknejo v zapor za štirideset let?
- Ako ima kdo sedem otrok, mora plačati za javno šolstvo?
- Ako zakon ni podpisan, je mogoče, da je to dober zakon?

Navodila nalagajo, da v bodoče vsa vprašanja, stavljenja na kandidata, morajo biti jasna, odkritosrčna in enostavno izražena — brez nikakih zvijač in zmedenosti in svrha vprašanj naj bo le ta, da obelodanijo, da li prosilec ima bistveno kvalifikacijo za dobro državljanstvo.

V ilustracijo navodil in kot kažipot za izpraševalce je MacCormack pripravil izveček osnovnih načel konstitucije in organizacije ameriške vlade, vse to v enostavnem jeziku in brez vseh tehničnih detajlov.

Izpraševalci so poučeni, naj postavijo kandidata v stik s primerno šolsko oblastjo. Spričevala javnih šol se bodo sprejela kot dokaz, da je kandidat primerno pripravljen. Naturalizacijski uradniki pa morajo obravnavati kandidata pred vsako politično, finančno ali drugo zlorabo.

Komisar je prepričan, da po novem postopanju se ni treba kandidatu bati pred izpitom, kajti kandidat, ki se je primerno pripravil, more pričakovati, da izpit prestane in da ne propade radi neznanja tega ali onega podatka. —FLIS.

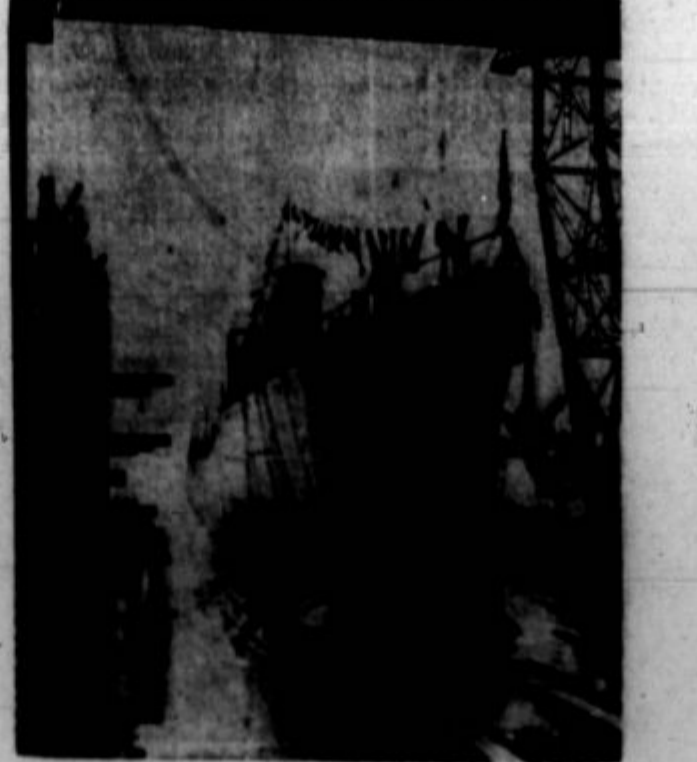
Temperature nebesnih teles

V londonski Akademiji znanosti je govoril pred kratkim sloviti astronom James Jeans, ki mu je znanost dolžna še marsikakšno dragoceno odkritje, o zanimivi temi.

Bavil se je s temperaturo nebesnih teles. Učenjak je tu pred vsem poudaril, da moramo naše sonce smatrati po kozmičnih pojmih za nenavadno "hladno". Njegova temperatura znaša, kakor je izračunal svoječasno naš slavni rojak prof. Stefan, "komaj" 6000 stopinj Celzija. Vsak kvadratni palec sončne površine izžareva na ta način energijo 50 k. a., a vendar je to kaj malo v primeri z energijo, ki izvirja iz najmanj 70.000 stopinj C na površinah večine drugih nebesnih teles.

Najsvetlejša stalnica neba, Sirius, tudi ne spada med najbolj vroče zvezde. Ima "le" površinsko temperaturo 10.000 do 11.000 stopinj, torej približno dvakrat toliko, kakor sonce, a vendar malo v primeri z drugimi stalnicami. Te stvari moramo vzeti seveda relativno. Za naše razmere je tudi temperatura kakšnega Sirija preogromna. Kaj pomeni 70.000 stopinj C, si ne moremo niti predstavljati. Sir Jeans je poskušal to z lepo primerjavo. Vsak kvadratni centimeter na benesnem telesu s 70.000 stopinj izžareva namreč toliko vročine, da enači ta energijsko porabi vsa angleškega brodojva in to je za naše pojmovanje vendar ogromno.

Na zvezdah je še marsikaj takšnega, česar si mi ne moremo prav predstavljati. S temeljiti spektralno analitiskimi preiskavami je sir Jeans n. pr. ugotovil, da je gostota nekaj manjših zvezd tolikšna, da tehta komaj za ležnik velik košček takšne zvezde nič manj nego celo tono. Če bi kakšen človek živel na takšni zvezdi, bi prvič sam tehtal tisoče ton, drugič bi pa v svojem malem žepu lahko nosil težo stotila ton — če bi mali žep to zdržal.

Nova ameriška križarka Porter, ki je bila nedavno spuščena v morje v Camden, N. J.

Vesti iz Jugoslavije

(Članki poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana. Dva ministra demisijsko — dva nova imenovana

Dne 22. dec. sta ministri za telesno vzgojo in zastopnik ministra za socialno politiko in narodno zdravje Mirko Komnenović in minister za gradnje Miloš Bobić podali demisijo, ki jo je knez namestnik sprejel. Kmalu nato je izšel ukaz o imenovanju novih ministrov in sicer sta bila imenovana poslanec Dragiša Cvetković za ministra socialne politike in narodnega zdravja ter za zastopnika ministra za telesno vzgojo, poslanec dr. Marko Kožulj pa je bil imenovan za gradbenega ministra.

Ta izprememba se je pripravljala že dalj časa, govorilo pa je, da bo tudi minister dr. Spahović odstopil. To se zdaj še ni zgodilo.

Zdravniška sfera v Zagrebu

V Zagrebu govori te dni vse o tih zdravnikih, ki so postavljeni v preiskavo s strani sodišča in s strani Zdravniške zbornice zato, ker so odpravljali plodove protizakonito. Jugoslovanski zakon dovoljuje namreč splav samo iz zdravstvenih razlogov, a ugotoviti mora posebna zdravniška komisija, da bi bil porod za mater življenjsko nevaren. Izvršiti pa se mora tak splav le po zdravniškem nadzorstvom.

Motil bi se, kdor bi mislil, da se potemtakem dogaja malo splavov v naši državi. Ta zakonski predpis velja predvsem za manj premožne ženske, za delavce in kmete, medtem ko se bogatini kaj lahko ognejo zakonu, ker za denar dobe takoj zdravnika, ki jim splavi plod.

Ze dalj časa se vrši gibanje za to, da bi se dovolil splav tudi iz socialnih razlogov, proti čemur pa kriči katoliška cerkev na vse pretege, češ, odprava plodu, pa čeprav je šele zametek, je aboj, je umor. Pri tem zastopniki cerkve varno taji, da je katoliška cerkev še pred sto leti učila, da plod do tretjega meseca nima duše in da je zato splav do tretjega meseca dovoljen. To je bilo stališče, ki ga glede roka sprejemajo in propagirajo tudi vsi napredni zdravniki in države, kjer je splav dovoljen: dovoljen je oz. naj bo splav samo do tretjega meseca!

Pred dvema mesecema se je vršil v Beogradu kongres zdravnikov iz vse države. Na dnevnem redu je bilo tudi vprašanje splava, pri čemer je prišlo do hude debate. Nekateri so na vso moč zagovarjali, da se ne sme dovoliti splav iz socialnih razlogov, drugi pa so enako močno zagovarjali tak splav ter zahtevali, da se zakon v tem pogledu spremeni. Ko je prišlo do glasovanja glede tega vprašanja, se je precej zdravnikov ognilo temu s tem, da skratka na glasovanje niso prišli. Navzoči zdravniki pa so z veliko večino sprejeli predlog, naj se dovoli tudi splav iz ekonomskih razlogov.

Zanimivo je, da nasprotniki tega splava smejo oznanjati v "Slovencu" drug način, kako preprečiti zanositev! Nekateri zdravniki so v katoliškem "Slovencu" besno napadali one, ki hočejo zakoniti splav iz socialnih razlogov, oziroma "umor," kakor trdijo ti pisci. V isti sapi pa priporočajo, naj se ljudje ravna po Knaus-Ogino metodi, ki uči, v katerih dneh ženska ne zanosi. Tem nasvetom je dobro odgovoril mladi zdravnik dr. Potrč, ki je dejal, da je tudi ta metoda "morilna." Če trdi nasprotnik, da se splavljeno seme ugonobi in je zato umor, potem se tudi ob ravnanju po Knaus-Ogino metodi prav tako ugonobi nešeto semen in je torej tudi to "umor."

Čeprav je torej zdravniški kongres sprejel predlog oz. zahtevo po socialni indikaciji, vendar najbrže še dolgo ne bomo prišli do zakonitve tega. Ostali bomo pri svojem zakonu, ki je glede tega zelo reakcionaren, in katerim se bogatini lahko ognejo, delavci in kmetje pa se zaradi tega morajo zatekati k maščam, kar pogosto vodi do smrti matere, ali pa morajo gledati,

ljani je vztrajal, da je treba postaviti vidne spomenike, take, da bodo lahko ljudje defilirali mimo njih in da se bodo lahko pred njimi vrašle velike rodoljubne manifestacije. V Ljubljani mora torej stati velik spomenik, nabrati je treba zato precej denarja. Sestavili so odbor in ta odbor je organiziral nabiralno akcijo. Imel je že nekaj sej, a nikakor se ne morejo sediniti, kje naj stoji spomenik, hkrati pa so doslej še vselej ugotovili, da je še premalo denarja nabranega. Te dni je odbor za ta spomenik objavil v listih neko pojasnilo, iz katerega vidimo, kdo je dal doslej največ za spomenik. V pojasnilu namreč beremo, da "ima odbor v razvidnosti še prav veliko vrsto v dobrih gmotnih razmerah živčih prebivalcev Slovenije, ki se te dolžnosti doslej še niso zavedeli. Je pa celo takih pridobitnih zavodov, ki se imajo za svoje uspevanje zahvaliti državi, katere urejenost in sigurnost je bila poglavitna skrb blagopokojnega kralja, pa se vendar ne spominjajo, da bi v življenju šlovalta moralna obveza ne smela nikdar biti brez vsebine." Iz tega pojasnila razbere vsak trezen bralec, da so bogatini in denarni zavodi dali doslej zelo malo v ta namen in da so torej največ dali siromašna plačani državni uradniki, ki so jim pri plačah udeleževali obroke za spomenik. Pa so tisti bogatini gotovo večji rodoljubi kakor ubog uradnik, ki so mu pred par meseci znižali plačo, da bi dosegla država na njegov račun nekoliko večjo urejenost in sigurnost.

Samomor. — Pred dobrim tednom se je pognal v Ljubljani v Gruberjev prekop neki moški, ki ga je Ljubljanka odplavila. Kdo bi bil samomorilec, še ni bilo ugotovljeno, niti ni Ljubljanka se naplavila njegovega trupla. Dne 20. dec. m. t. zjutraj okrog 5. pa je skočila v Gruberjev prekop mlada ženska iz nekoga mesta blizu Ljubljane. Bila je poročena že blizu 7 let, pa so se zdaj pojavila nesoglasja v zakonu. Preden se je spor uglasil, je mlada žena obupala. Prišla je v Ljubljano k sorodnikom. Ni kazala obupa, ki se je loteval, celo prepevala je še dan pred svojim samomorom, zjutraj pa je na skrivaj odšla iz hiše in skočila na Špič v Ljubljano. Stražnik je slišal njen krik, hitel je na pomoč, a bilo je že prepozno. Ljubljanka je truplo odnesla.

Samomorilka je bila stara šele 30 let, bila je vedno vedre narave in navdušena planinka. Nesoglasje v družini pa jo je vrglo s tira in našla je edini izhod iz obupa v samomoru.

Kdo je prispeval največ? — Po umoru kralja Aleksandra se je v vseh večjih mestih Jugoslavije začela akcija za postavitev spomenika kralju Aleksandru. Tudi v Ljubljani se je sestavil odbor, ki je začel zbirati prispevke za postavitev spomenika, a so se morali poprej dogovoriti z mariborskimi in kranjskimi rodoljubi, ker so tudi v Mariboru in Kranju hoteli postaviti svoj spomenik, enako tudi v Celju. Nekako so se dogovorili, da je treba postaviti glavni spomenik v Ljubljani, manjši pa tudi v Mariboru in Kranju. Meščani v Kranju so imeli celo poseben predlog: da se naj namreč v spomin na kralja postavi v Kranju bolnišnica za Gorjensko, ki je vsa navezana na ljubljansko bolnišnico. Toda glavni spomeniški odbor v Ljub-

ljani je vztrajal, da je treba postaviti vidne spomenike, take, da bodo lahko ljudje defilirali mimo njih in da se bodo lahko pred njimi vrašle velike rodoljubne manifestacije. V Ljubljani mora torej stati velik spomenik, nabrati je treba zato precej denarja. Sestavili so odbor in ta odbor je organiziral nabiralno akcijo. Imel je že nekaj sej, a nikakor se ne morejo sediniti, kje naj stoji spomenik, hkrati pa so doslej še vselej ugotovili, da je še premalo denarja nabranega. Te dni je odbor za ta spomenik objavil v listih neko pojasnilo, iz katerega vidimo, kdo je dal doslej največ za spomenik. V pojasnilu namreč beremo, da "ima odbor v razvidnosti še prav veliko vrsto v dobrih gmotnih razmerah živčih prebivalcev Slovenije, ki se te dolžnosti doslej še niso zavedeli. Je pa celo takih pridobitnih zavodov, ki se imajo za svoje uspevanje zahvaliti državi, katere urejenost in sigurnost je bila poglavitna skrb blagopokojnega kralja, pa se vendar ne spominjajo, da bi v življenju šlovalta moralna obveza ne smela nikdar biti brez vsebine." Iz tega pojasnila razbere vsak trezen bralec, da so bogatini in denarni zavodi dali doslej zelo malo v ta namen in da so torej največ dali siromašna plačani državni uradniki, ki so jim pri plačah udeleževali obroke za spomenik. Pa so tisti bogatini gotovo večji rodoljubi kakor ubog uradnik, ki so mu pred par meseci znižali plačo, da bi dosegla država na njegov račun nekoliko večjo urejenost in sigurnost.

Enajstletna Namiakat Nakangova, ki je dobila posebno odlikovanje od diktatorja Sovjetske unije Stalina.

Še ena nesreča na železnici. — V Šiški se je zgodila huda železniška nesreča. Iz Aleškovčeve ulice vodi cesta čez gorjensko žel. progo, onstran katere se nahaja več gramoznih jam, kamor hodijo po gramoz za sidarska podjetja. Tako je tudi 23. dec. m. l. dopoldne vozil z dvema kopnema hlapec Karl Štepi po Aleškovčevi ulici proti prelazu, ki ni bil zavarovan z zaporami. Ob vozu je stopal hlapec. Ko je bil z vozom že na progi, je zagledal vlak, ki je naslednji hip že podri voz in konje in hlapec. Oba konja je lokomotiva na mestu ubila, voz je ves razbit; hlapec pa je odtrgalo desno nogo, a je ostal pri zavesti in so ga takoj prepeljali v bolnišnico. Nesrečo je zakrivila pač hlapeva razmišljenost, ki se ni prepričal, ali ne prihaja od te ali one smeri vlak. Preiskava pa bo še dognala, zakaj niso bile spuščene zapore, ki so še pred nekaj meseci stale na prelazu.

Smrt pod vlakom. — V Mostah, ljubljanskem predmestju, so v soboto 21. dec. zvečer blizu polnoči našli na železniški progi razmesarjeno moško truplo, ki mu je vlak odtrgal glavo, ki so jo našli skoraj en kilometer dalje na progi. Ljubljanska policija ni mogla ugotoviti ponesrečenčeve identitete, orožnik v Devici Mariji v Polju pa so ugotovili, da je ponesrečenec 38 letni Ivan Terček, po poklicu zidar, po rodu iz Primorja. Živel je že več let tu s svojo ženo — otrok ni imel — in si s prihranki postavil hišico v Devici Mariji v Polju. Ker ni razloga, da bi bil izvršil samomor, se je zgodila pač nesreča. Mudil se je v Ljubljani, pa se je ponoči vračal, pa si je izbral za pot železniško progo ter ni slišal vlaka, ki je pridrvel za njim ter ga podri in ubil.

Še ena nesreča na železnici. — V Šiški se je zgodila huda železniška nesreča. Iz Aleškovčeve ulice vodi cesta čez gorjensko žel. progo, onstran katere se nahaja več gramoznih jam, kamor hodijo po gramoz za sidarska podjetja. Tako je tudi 23. dec. m. l. dopoldne vozil z dvema kopnema hlapec Karl Štepi po Aleškovčevi ulici proti prelazu, ki ni bil zavarovan z zaporami. Ob vozu je stopal hlapec. Ko je bil z vozom že na progi, je zagledal vlak, ki je naslednji hip že podri voz in konje in hlapec. Oba konja je lokomotiva na mestu ubila, voz je ves razbit; hlapec pa je odtrgalo desno nogo, a je ostal pri zavesti in so ga takoj prepeljali v bolnišnico. Nesrečo je zakrivila pač hlapeva razmišljenost, ki se ni prepričal, ali ne prihaja od te ali one smeri vlak. Preiskava pa bo še dognala, zakaj niso bile spuščene zapore, ki so še pred nekaj meseci stale na prelazu.

Kadar bo izvoljena državna eksekutiva, bo omenjeni odbor splošne eksekutive postal nekakšno "vrhovno sodišče", ki bo odločal o vseh prizivih kot zadnja instanca. Imel bo tudi nalogo, da bo gledal, da državna eksekutiva in drugi funkcionarji ne kršijo strankinih pravil, da ni nobenega "čiščenja" članov, da preneha "rdečestrašnje" in da vlada v stranki popolna demokracija v zvezi z razpravami o strankinih taktiki in načelnih vprašanjih. Tisti član, ki bo odklonil te pogoje, bo avtomatično izključen, pa naj pripada tej ali drugi frakciji. Predsednik splošne eksekutive Leo Krzycki in znan inijaki organizator je rekel, da eksekutivi ni preostajalo nič drugega kakor ta korak, ki je enako pravičen za vse člane in za obe frakciji. Rekel je, da stranka ne more tolerirati dveh organizacij v državi, ki se koljata med seboj, niti priznati ene frakcije proti drugi frakciji.

Prof. temu ukrepu za reorganiziranje stranke v New Yorku sta glasovala dva člana eksekutive, James O'neal iz New Yorka, urednik New Leaderja, glasila "stare garde", ter James Graham iz Montane. Milwauški župan D. W. Hoan se seje ni udeležil.

O notranjem boju med socialisti

Eksekutiva prevzela državno organizacijo v New Yorku

Philadelphia. — Če bo prišlo do pomirjenja med newyorškimi socialisti, ki so se razdvojili in razcepili v dve organizaciji, je odvisno od reagiranja obeh frakcij na akcijo splošne eksekutive stranke, ki je sklenila na svoji tujakajni seji, da prevzame državno organizacijo v New Yorku v svoje roke in skuša pomiriti napete duhove.

Nekaj dni pred sejo eksekutive so takovani "militantje" (Thomasova skupina) imeli konferenco v Utici, kjer so ustanovili novo državno organizacijo in sklenili apelirati na splošno eksekutivo za priznanje. Obe frakciji, "militanti" in "stara garda", ki je imela kontrolo nad državno organizacijo in centralnim odborom v New Yorku, so približno enako razdeljeni po članstvu.

Eksekutiva je zavrgla apel "militantov" za priznanje, odstavila "stara gardo" z odvzetjem čarterja in vzela državno organizacijo v svoje roke v svrhu reorganizacije. Izvolila je posebni odbor treh članov in sprejela pravila za reorganizacijo. V tem odboru, ki bo vodil reorganizacijo in nadzoroval delo nove eksekutive, katero izvoli članstvo, so Devere Allen iz Connecticuta, profesor Coolidge iz Massachusettsa in Leo Krzycki, predsednik strankine eksekutive.

Po pravilih za reorganizacijo bo dana prilika vsem dobrostoječim članom, brez oziroma frakcije, da se do 7. februarja izrazijo, če hočejo biti še nadalje člani stranke in se pokoriti njenim pravilom, principom in načelnim izjavam ter odlokom večine. Sprejeti bodo le tisti člani, ki odgovore afirmativno.

Odbor bo nato razpisal volitve za državno eksekutivo, v kateri naj bi bila proporcno zastopana vsa mišljenja ali skupitve. Isti princip mora veljati tudi pri izvolitvi zastopnikov v centralne odbore in delegatov za prihodnjo konvencijo stranke.

Kadar bo izvoljena državna eksekutiva, bo omenjeni odbor splošne eksekutive postal nekakšno "vrhovno sodišče", ki bo odločal o vseh prizivih kot zadnja instanca. Imel bo tudi nalogo, da bo gledal, da državna eksekutiva in drugi funkcionarji ne kršijo strankinih pravil, da ni nobenega "čiščenja" članov, da preneha "rdečestrašnje" in da vlada v stranki popolna demokracija v zvezi z razpravami o strankinih taktiki in načelnih vprašanjih. Tisti član, ki bo odklonil te pogoje, bo avtomatično izključen, pa naj pripada tej ali drugi frakciji.

Predsednik splošne eksekutive Leo Krzycki in znan inijaki organizator je rekel, da eksekutivi ni preostajalo nič drugega kakor ta korak, ki je enako pravičen za vse člane in za obe frakciji. Rekel je, da stranka ne more tolerirati dveh organizacij v državi, ki se koljata med seboj, niti priznati ene frakcije proti drugi frakciji.

Prof. temu ukrepu za reorganiziranje stranke v New Yorku sta glasovala dva člana eksekutive, James O'neal iz New Yorka, urednik New Leaderja, glasila "stare garde", ter James Graham iz Montane. Milwauški župan D. W. Hoan se seje ni udeležil.

Boj proti fašizmu in vojni se poveča

Kongres proti vojni in fašizmu za kreiranje "ljudske fronte"

Cleveland. — (FP) — Clevelandsko zborovanje Kongresa proti vojni in fašizmu, katerega se je udeležilo 2291 delegatov, ki so zastopali 992 organizacij iz 28 držav, daje upanje, da bo v bližnji bodočnosti pri-

šlo do kreiranja ameriške "ljudske fronte", v kateri naj bi sodelovali vsi elementi, ki so pripravljeni boriti se proti militarizmu in reakciji.

Delegatje, med katerimi jih je bilo 197 od unij, so soglasno in z velikim navdušenjem sprejeli resolucijo, ki je bazirala na priporočilu socialistične stranke "za sodelovanje v skupnem odboru s namenom, da se odkrijejo možnosti za pritegnitev v široko federacijo vse antifašistične in antivojne sile." Resolucija dostavlja, da so "na vidiku možnosti, da bi bile mnoge unije, ki so bile do sedaj neaktivne ali pa aktivne le v nekaterih fazah tega dela, pripravljene sodelovati v splošnem gibanju proti vojni in fašizmu, in to posebno še, če same podvzamejo tako iniciativno in če sprevidijo, da smo pripravljeni z njimi sodelovati v kooperativnem duhu."

Socialistična stranka kot taka ni bila zastopana na tem zborovanju, imela pa je svoje opazovalce. Eden od teh, Paul Porter in delavski tajnik stranke, je videl v tem zborovanju "najbolj realistično organizacijo za mir." Tvorili so ga najrazličnejši elementi tako po poklicu, narodnosti in prepričanju. Med pozdravi so bile brzojavke Clarence Darrowa, Tom Mooneyja in Indijancev rodu Sioux — "100% Američanov."

Zborovanje je prevelj prav amerikanizem, duh ljudi in gibanja, ki hoče ohraniti demokracijo svobodščine, duh, ki hoče povedati: "Mi delavci, farmarji, študentje in profesionalisti smo prava Amerika — ne pa Morgani, Hearsti in "liberty" lige, ki delajo vse, kar morejo, da ponižajo ime naše dežele."

"Patriotizem je ljubezen do svojega doma," je rekel v svojem govoru Smedley Buttler, general v pokoju, ki se je iz militarista in "wallstreetskega raketirja" prelevil v antimilitarista in antifašista. "Nacionalizem je zapaden v tvojem ponosu, da lahko uženeš vsakega. In ker smo tepci, brenkajo na naša čuvstva, da nas zaslepe. Sem proti vojni, ker je raketirstvo. Sem proti fašizmu, ker vodi v vojno."

Kongres je sprejel nad 40 resolucij in akcijski program desetih točk. Med drugim zahteva, da vlada obrne denar, ki ga troši za militarizem, za zdravstvene in šolske namene. Javnega shoda se je udeležilo deset tisoč oseb, največ srednjega razreda, ki se poleg komunistov najbolj zanima za to antifašistično in antivojno gibanje.

Glede razširjenja in kreiranja "ljudske fronte" je vse odvisno od vprašanja, če bo mogoče zainteresirati v to gibanje strokovne unije. Dve največji krajevni postojanki krojaške unije ILGW, št. 22 z nad 20.000 in št. 89 (italijanska) z nad 40.000 člani, sta se že izrekli za predlog, da vzejemo iniciativno unije in skličejo nov kongres, v katerem naj bi bil zastopan tudi Kongres proti vojni in fašizmu. Če pride od tega, bodo ameriški militaristi in fašisti a la Hearst morali računati z mogočnim gibanjem, kateri edino bi bil zmogel zaustaviti reakcionarni val in pomikanje dežele v fašizem.

Formiranje dijaške organizacije

Columbus, O. — Tu je bila ustanovljena Ameriška dijaška unija, kateri so se pridružile progresivne študentske grupe iz vseh krajev Amerike in imajo nad 150.000 članov. Konvencija se je vršila v postopju YWCA, dasi je bilo prvotno določeno, da bo zborovala v prostorih državne univerze. Predsednik univerze se je ustrašil napadov v Hearstovem tisku, ki je napadel dijake in jih obdolžil radikalnih aktivnosti, šh prekladal dovoljenje. Nova organizacija vključuje dijaško ligo za industrijsko demokracijo, Narodno študentsko ligo in večje število manjših grup. Na konvenciji je bila sprejeta platforma, ki naglašja, da bo organizacija vodila kampanjo proti vojni, fašizmu in za odpravo prisiljenega vojaškega vežbanja na ameriških učiliščih. Za predsednika organizacije je bil izvo-

Washingtonski governer Clarence D. Martin (desno) se je oblekel v delovniško obleko in pomagal delavcem pri gradnji jezna na reki Columbia.

Med železnicarji in magnati ni edinosti

Konferenca se izjalovila

Chicago. — (FP) — Na konferenci zastopnikov železnice in voditeljev železnicarjev, ki je bila v tem mestu prošil ponedeljek, ni prišlo do nobenega sporazuma glede vprašanja konsolidacije prog; odnosno odpuščanja delavcev.

Stališče magnatov je bilo — indiferentnost do tega problema. Vodjem unije so dali razumeti, da bodo pričeli s konsolidacijami kakor hitro poteče zakonski zakon, ki določa, da v slučaju konsolidacije ne sme število upošlenih delavcev pasti pod število iz junija 1933. Zakon poteče prihodnjega junija.

Voditelji železnicarjev so naslednji dan imeli tajno sejo. Kaj so ukinili, ni znano. Domneva pa se, da bodo ali pred kongres in zahtevali amandirane železniškega zakona v smislu določbe, ki poteče junija. Radi volitev v jeseni se smatra, da bodo železnicarji dobili od kongresa to zahtevo, ker so politično večji faktor kakor katera druga delavska skupina v Ameriki.

Ljudstvo v Italiji razočarano; godrnjanje, nepokoj narašča povsod

(Nadaljevanje s 1. strani.)

lijanske Somalije in da so abesinske čete zasegle šest italijanskih tahkov in veliko zalogo drugega orožja. Ubit je bil tudi neki italijanski častnik, abesinske izgube pa so malenkostne. Abesinskim četam je poveljeval Dedjazmač Beyene, ki je prisilil italijansko armado na umik.

Rim, 11. jan. — Poročilo, ki ga je poslal maršal Pietro Badoglio, vrhovni poveljnik italijanske armade v Afriki, v Rim, vsebuje samo en stavek: "Italijanska letalska sila je razpršila abesinske vojaške grupe, ki so bile koncentrirane v okolišju Amba, Adadana."

To poročilo je v konfliktu s prejšnjim, v katerem je bilo rečeno, da so se morali abesinski vojaki umakniti iz te okolice pod ognjem topništva.

Belgrad, 11. jan. — Avtentični podatki glede masnih dezerterskih častnikov in italijanskih vojakov v Jugoslavijo v zadnjih mesecih so bili pravkar odkriti. Večina teh je pobegnilo v Jugoslavijo, da se izognejo vojaški službi v Afriki. Povečini so to Slovenci in Hrvatje, mnogo pa je tudi Italijanov.

Število dezerterskih stalno narašča. Onim, ki imajo sorodnike v Jugoslaviji, avtoritete po skrbni preiskavi dovolijo bivanje pri svojih, mnogi pa najdejo delo tudi v industrijah. Vsi drugi so poslani v velika koncentracijska taborišča, ki so v Bistrici v bližini Skoplja, v

Varaždinu in Novem Marošu na Hrvaškem.

Taborišče v Bistrici je samo za častnike. V vseh taboriščih je nad 2000 italijanskih dezerterskih, poleg teh je tisoč drugih, ki niso v taboriščih. Sedaj so v teku priprave za zgraditev velikega splošnega taborišča v Tuzli v Bosni, kamor bodo poslali vse dezerterske.

Jugoslovanske avtoritete silno previdno postopajo, da preprečijo prehod čez mejo tajnim fašističnim agentom. Nadavno je bila v Mariboru aretirana italijanska vohunka, ki je pod pretezo, da je begunka, prestopila mejo.

Monakovo, Nemčija, 11. jan. — V zadnjih tednih je dospelo na Bavarsko veliko število italijanskih dezerterskih iz tirolskih krajev, ki so po svetovni vojni prišli pod Italijo. Bavarske avtoritete ne smatrajo teh za dezerterske, temveč za begunce. Povečini so to možje in fantje, ki so dezertirali, da se izognejo mobilizaciji in službi v Afriki. Število dezerterskih znaša okrog 1500 in vtaknjeni so bili v posebno Avstrijsko legijo, katero kontrolirajo naciji. Ti jih tudi urijo v vojaškem vežbanju.

Addis Ababa, 11. jan. — Abesinska vlada je naznanila, da je njena armada izvojevala veliko zmago na južni fronti, ko je ustavila prodiranje italijanskih čet in jih vrgla nazaj. Druga uradna vest se glasi, da so morale italijanske čete umakniti tudi na severni fronti zapadno od mesta Makale.

Kairo, Egipt, 11. jan. — Sem je dospelo poročilo, da so italijanski letalci bombardirali egiptsko ambulančno enoto v bližini Bolalija na južni abesinski fronti. Vrgli so večje število bomb, ki pa niso napravile nobene škode.

Governer Hoffman ne verjame, da je Hauptmann sam kriv

Trenton, N. J. — Harold G. Hoffman, governer države New Jersey, je zadnji petek izjavil, da ne verjame, da je Bruno Hauptmann sam zakril zločin, zaradi katerega je bil obsojen na smrt. Smrtna obsodba se ima izvršiti ta teden in v soboto je državni pomilostitveni odbor začel razmotrivati Hauptmannovo prošnjo za pomilostenje od smrtne kazni. Governer je rekel, da bo odboru predložil novo evidenco, katera razkriva, da je Hauptmann imel sokrivce, ki so ga končno pustili na cedilu. Odbor je prošnjo za pomilostitev odklonil v soboto zvečer.

Strojniki za združenje vseh kovinarskih unij

St. Paul, Minn. — Krajevna unija strojnikičev št. 459 je sprejela resolucijo, v kateri urgira združenje vseh kovinarskih unij v eno organizacijo. Poziva tudi vse krajevne postojanke kovinarjev, naj povedo, kaj mislijo o tem vprašanju. Voditelji mednarodne strojniške unije so "kraftni" unionisti in so na zadnji konvenciji Ameriške delavske federacije pobijali in glasovali proti manjšinski resoluciji za industrijski unionizem.

Dolina meseca

ROMAN

Special JACK LONDON—Prelovenil Vladimir Levstik

"Kateri je zmagal?" je vprašala Saxon. "Niha," je priznal deček, čeprav nerad. "Mislim, da bi ga bil zbil, a livarja sta rekla, da je ostal boj neodločen, zakaj redarji so prišli in naju spravili vsakebi, ko sva si bila šele pol ure v laseh. A tisto množico bi bili morali videti. Stavim, da jih je bilo pet sto—"

Tedajci pa je obmolnil in jel vleči svojo vrvico v čoln. Tudi Saxon je vlekla za svoj. V naslednjih dveh urah sta ujela skupaj dvajset funtov rib.

Zvečer, ko je bila že davno tema, je mali polkrovni čoln priplul v Oaklandsko ustje. Veter je bil dober, a lahen, in čoln je plul počasi, vlekoč za seboj dolgo bruno, ki ga je bil deček naval v vodi in se ga polastil, češ, da dobi zanj posvodi tri dolarje, toliko lesa je v njem. Valovi so v svetlobi polnega meseca mehko lovili drug drugega, in Saxon je spoznala vsako točko, ki sta jo minila—prevozišče, Peščeno obalo, ladjedelnice, žbljarne in Tržno obalo. Deček je obrnil čoln k razpadlemu pomolu na koncu Castrake ceste, kjer so prevozne jadrnice, natovnjene s peskom in gručcem, v dolgi vrsti ležale na kopnem. Prišlih je Saxon, da si sta razdellila ribe napol, ker mu je pomagala pri lov, obenem ji je pa obširno razložil zakone o naplavljenem blagu, po katerih je bil hlod ves njegov.

Na vogalu Sedme in Topolove ceste sta se ločila, in Saxon je s svojim tovorom rib sama krenila proti Pine Street. Dasi je bila utrujena od dolgega dne, ji je bilo vendar čudno dobro pri duši. Otrabila je ribe in zaspala, ugrabljaje, ali bo mogla, če se vrnejo dobri časi, pregovoriti Billyja, da kupi čoln, v katerem jo bo ob nedeljah vozil po zalivu, kakor deček, s katerim je bila danes.

SEDEMNAJSTO POGAVLJE

Spala je vso noč, ne da bi se ganila in ne da bi se ji kaj sanjalo. Ko se je zjutraj povsem naravno zbudila, se je prvič po mnogih tednih začutila okrepčano. Bila je spet ona, kakor da bi se ji bilo odvnilo s srca moreče breme ali kakor da bi bilo nekaj pregnalo senco, ki je stala med njo in med solncem. Njena glava je bila jasna. Dozdevni železni obroči, ki jo je prej tako trdo oklepal, je bil izginil. Bila je dobre volje. Zalotila se je celo, kako je glasno prepevala, med tem, ko je urejala nalovljene ribe v tri deleže — enega za gospo Olsenovo, enega za Maggie Donahuejevo in nega zase. Z užitkom je pokramljala z obema, in ko se je vrnila domov, se je veselo lotila dela in jela spravljati zanemarjeno hišo v red. Med delom je prepevala, in kolikorkrat je kaj zapela, so se vrve lesketale in poplesavale dečkove čarodejne besede: Oakland je dober za izhodišče.

Vse je bilo jasno kakor beli dan. Njeno in Billyjevo življensko vprašanje je bilo tako preprosto kakor šolska računsko naloga: koliko preprog je treba za sobo, ki je toliko čevljev dolga in toliko čevljev široka; koliko tapet za sobo, ki ima toliko višine in tolikšen obseg. Njeni možgani so bili bolni, čuden napad je imela, sama zase ni bila odgovorna. Prav. Vsega tega so bile krive njene skrbi — skrbi, katerih si ni bila sama nakopala. In z Billyjem je bilo takisto kakor z njo. Marsikaj čudnega je bil napravil, a tudi on ni bil odgovoren zase. In vse njene skrbi so bile posledice tega, da je živela v past. Oakland je bil past. Oakland je bil dober za izhodišče.

Z duhom je pregledala vse dogodke v svojem zakonskem življenju. Stavke in slabi časi so bili vsega krivi. Da ni bilo stavke železniških delavcev in boja v vrtičku pred njeno hišo, ne bi bila izgubila otroka. Da nista nedelo in brezupni boj voznikov pripravila Billyja v obup, se ne bi bil vdal pijači. Da se jima ni slabo godilo, ne bi bila vzela stanovalca in Billy ne bi sedel v zaporo.

Njen sklep je bil storjen. Mesto ni bilo kraj zanj in za Billyja; tu ni bilo prostora ne za otroke. Izhod je bil samo eden. Treba je bilo zapustiti Oakland. Samo bedaki so ostajali tu in sklanjali glave pred usodo. Ona in Billy pa nista bila bedaka. Onadva ne bosta sklonila glav. Odtod pojdem, kljubovala bosta usodi! — Kam, še ni vedela. A to se bo našlo. Svet je velik. Onkraj hribov, ki obdajajo mesto, tam kje za Zlatimi vrati bosta našla, češar želita. Njen fant se je v neki reči motil. Ona ni bila priklenjena na Oakland, čeprav je bila omožena. Njej in Billyju je bil svet odprt, kakor je bil odprt potujočim rodovom pred njima dvema. Samo bedaki so bili ostali zadaj, kjerkoli je plime romalo svojo pot. Močni so šli naprej. In onadva z Billyjem sta bila močna. Naprej pojdem, tja čez rjave Contraostake hribe ali skozi Zlata vrata.

Tisti dan pred Billyjevo izpustitvijo je Saxon dokončala svoje siromašne priprave za njegov sprejem. Denarja ni imela in če bi ne bila trdno odločena, da ne bo Billyju nikoli več prizadejala te žalitve, bi si bila izposodila od Maggie Donahuejeve vozno in se peljala v San Francisco prodat nekaj svojih lepih reči. Tako je imela doma samo kruh, krompir in nasoljene sardine in ob popoldanski oseeki je šla venkaj in nakopala školjk za juho. Po brala je tudi nekaj naplavljenega lesa in ob devatih zvečer se je vračala iz ločave, nesoč na ramenu butaro drv in kratko lopato, v prosti roki pa vedro s školjkami. Na vogalu si je izbrala temnejšo strano ulico in urno šnila čez svetli krog električne svetiljke, da je ne bi sosede opazili. A tedaj ji je prišla naproti ženska, jo ostro pogledala in obstala tik pred njo. Bila je Mary.

"Saxon, moj Bog!" je vzkliknila. "Ali je tako hudo?" Saxon je obletela svojo staro prijateljico z radovednim, naglim pogledom, ki je v trenutku zajel vso tragedijo. Mary je bila shujšala, čeprav je bilo na njenih licih več barve — Saxon tej barvi nekako ni verjela. Maryjine bistrice oči so bile videti lepše in večje — prevelike, preveč vročično bistrice in prenemirne. Obličena je bila lepo — prelepo; njeni živci so bili očividno slabi. Plašno je okrenila glavo in se ozrla v temo za seboj.

"Moj Bog!" je dihnila Saxon. "In ti..." Zaprla je ustnice, nato je vnovič pričela: "Ali ne bi šla z menoj domov?" "Če te je sram, da te ne bi kdo videl z menoj —" se je utrgalo iz Mary. Še vedno je bila togotljiva kakor nekdanje dni.

"Ne, ne," se je uprla Saxon. "Samo zaradi drv in školjk. Ne maram, da bi sosede vedeli. Pojdi z menoj." "Ne, Saxon, ne morem. Rada bi, pa ne morem. Ujeti moram prvi vlak v San Francisco. Čakam te tod okoli. Trkala sem na tvoja kuhinjska vrata. A v hiši je bilo tema. Bill je še vedno zaprt, jeli?"

"Da, jutri ga bodo izpustili." "V časopisih sem brala o tem," je hlastno nadaljevala Mary, oziraje se preko rame. "V Stoektonu sem bila, ko se je zgodilo." Skoro divje se je obrnila proti Saxon. "Upam, da me ne obsojaš, kaj? V pralnico se nisem mogla vrniti, ko sem bila omožena. Dela sem bila do grla sita. Vsa zbita sem bila — pa saj me ni bilo nikoli dosti prida, mislim. Oh, če bi vedela, kako sem sovražila pralnico, še preden sem se omožila! Grd je ta svet, Saxon. Tebi se niti ne sanja. Bog mi je pričal, da ne slušiš niti stotinke njegove umazanosti. Oh, najrajši bi bila mrtva — mrtva in rešena vsega tega. Čuj — ne, zdaj ne morem. Vlak je že pri Adelini, slišim ga, kako puha. Teči moram, da mi ne uide. Ali lahko pridem —"

"Hej, ti, ali bo kaj?" jo je prekinil moški glas. (Dolje prihodnik.)

vsak dan pri njem "meldat", da bo vedel, kod hodim! "Oprostite," sem rekel jaz. "Nisem vedel, da ste vi za gospoda župana v tem mestu..." Potem sem se vsak dan "meldat" pri g. županu, dokler nisem odšel. "Kam pojdeš pa nocoj, Big Tony?" me vpraša župan. "Skoro bi ti bil pozabil povedati, da nocoj gremo na farmo k Martinu Rogelu, kamor si tudi ti povabljen." "Dobro," mi reče, "ako ne bo posebnih vzrokov, gotovo pridem." Kljub temu ni prišel. Ko je bilo vse urejeno pri županu, se odpeljeva na Yale k Joe Golobu. Bili so jako iznenadeni, ko sva prišla nepričakovano in postregli so nama s hladnim pivom. Zvečer je prišla vsa njegova družina k Roglu na farmo. Bilo je jako sletno, ko je bilo toliko prijateljev. Razume se, da tudi na mizi ni ničesar manjkalo, zato je skrbele Mrs. Rogel in druge. Martin Rogel je pa nam pridno nosil hladno pivo, da smo si gašili vroča grla. Hvala lepa obema za tako gostoljubni sprejem!

Na zahtevo Franka Rugia mlajšega sem napravil kratek govor, po končanem govoru sem pa igral za plesaljne pozno v noč. Drugi dan po kosilu smo šli na veselico v Camp 50, katero je priredilo društvo 225 SNPJ. Sestal sem se z mnogimi znanci, katerih nisem videl več let. Kljub slabim delavskim razmeram je bila udeležba velika. Ko je nama bilo že dosti teh veselic, sem predlagal, da gremo domov na farmo, kjer sva imela začasni "kvartir" pri njeni sestri Mary Tersinar.

V ponedeljek zjutraj po zajtrku je naju "missus" vprašala, kam pojdeva pa danes po obiskih. Odgovoril sem, da na Franklin. Mogava iti k "županu" namanit, kod bova hodila danes in kje bova jutri. "Dobro," je rekla, "vzemita našo karo pa se peljita kamor hočeta." Hvala lepa, Mary, ker si imela toliko zaupanja v mene! Res zasledva karo in se odpeljeva na Franklin k "županu" na raport. Od tam sva se peljala v Radley k Ruglevim in vzela sva še Mrs. Rugel s seboj na obiskovanje. Tako nam je potekel dan. Ko sva se vrnila domov na farmo, so nama povedali, da zvečer naslednjega dne ne smeva nikamor z doma, ker bomo imeli veliko "party."

Res je bila prava "party." Z vseh strani so prišli naši znanci in prijatelji obojega spola. Tudi "župan" je prišel pogledat, kako se imamo. Na njegovo zahtevo sem poskušal s kratkim govorom in sem se vsem zahvalil za gostoljubnost, posebno pa družini Tersinar, ker so nalašč za naju priredili "party" in nama dali priliko zabavati se med tolikimi prijatelji. Manjkalo ni ničesar, zato so skrbele kuharice in natakarji, jaz sem jih pa sukaj z lepimi melodijami, katere so prihajale iz moje koncertine. Zabavali smo se pozno v noč. Hvala lepa vsem skupaj za lepo zabavo na farmi pri Johnu Tersinarju zvečer 17. septembra 1935!

Drugi dan sva se pričela pripravljati za odhod. Peljal sem se v bližnji Girard, da poizvem, kdaj odpotuje vlak proti Kansas Cityju. Ko sem imel vse urejeno, sem šel po naselbinah k prijateljem po slovo. Dne 19. septembra popoldne ob petih zasledva vlak, kateri je bil namenjen v Kansas City. Na postajo so naju spremlili Tersinarjevi, Ruglevi, družina Joe Per in tudi Mr. in Mrs. Karlinger (župan) sta prišla ravno par minut pred odhodom. "Župan" je hotel sam prepričati, če se bom odpeljal ali ne. Tako je skrbel zame, dokler sem bil pod njegovim nadzorstvom! Teško je bilo slovo od prijateljev. Še en pogled skozi okno na prijatelje, ki so mahali z rokami v pozdrav in v istem hipu se je pričela lokomotiva pomikati proti Kansas Cityju.

V Chicago in Detroitu V Kansas City dosepeva ob osmih zvečer, kjer presepeva v vlak železnice Santa Fe. Vožnja je trajala vso noč in drugi dan, 20. sept., ob 11. popoldne se pripeljeva v Chicago, kjer sva takoj posetila družino

Joe Testena, pri kateri sva došla začasni "kvartir". Zopet ista gostoljubnost in iznenadenost, ker niso vedeli za najin prihod. Obiskala sva gl. urad SNPJ, v katerem sem se počutil svobodno, kot doma in sem se tudi malo pošalil, češ, ali to je tisto moje poslopje. Cainkar mi potrdi, da ena opeka je menda res moja. "Člani smo gospodarji tega poslopja, vi ste pa naši hlapi!" sem mu hitro odvrnil in bilo je dosti smeha. Predsednik Cainkar je nama razkazal vse jednotine urade. Gl. uradnike sem domalega vse poznal. Bili so vsi zelo zaposleni, kar me je tudi veselilo. Imam pridne delavce v gl. uradu! Saj sem jim tudi rekel, če ne bodo pridni, da jih bom "kvital"...

Potem sva se napotila v urad Proletarca. Spet iznenadenje radi nenadnega obiska. Tudi v tem uradu sem se počutil domačega, Proletarcevi so tudi pridni fantje in sem jih že enkrat prej pohvalil. Bili so zelo veseli najinega poseta. Zanimivo je obiskati urednike, ki so zaposleni pri pisalnem stroju. Obiskal sem dva v Chicago in enega v Clevelandu. Povsod se pokažejo, da so veseli tvojega prihoda, pa ker so zelo zaposleni pri svojem delu, bi se prav radi izrazili takole: "Veselil nas, ker ste prišli pa 'Boklonej', če greste!"

Priporočal bi, da urednikov ne motimo preveč, ker ako ne izvršijo svojega dela podnevi, morajo delati ponoči "overtime" (ali ni res tako, br. Molek?) Drugi dan zvečer se je vršila veselica brezposelnih v prostori njihovega kluba. Udeležila sva se je tudi midva. Udeležba je bila dobra, vespoleno veselih obrazov. Na zahtevo vesele družbe sam zaigral par komadov na svojo koncertino. Da, tudi v Chicago je bilo lušno, zato pa se je bilo težko posloviti od prijaznih rojakov. Pozdravljeni dobri prijatelji v Chicago! Hvala vam za naklonjenost! Ohraniva vas v trajnem spomnu.

Iz Chicago odideva 23. septembra popoldne in dosepeva v Detroit ob sedmih zvečer istega dne. Po kratki vožnji z ulično se pripeljeva k družini Joe Devjak. Kakor povod, tako sva jih tudi tukaj iznenadila, ker tudi oni niso nič vedeli za najin prihod. Mr. in Mrs. Joe Devjak sta se poročila v Girardu, Kana., leta 1932 in njih svatbe sva se tudi midva udeležila iz daljnje Californije. Ona je hčerka ugledne družine Frank Rugel iz Radleyja, Kansas, in poznam jo že iz deklinskih let.

Bil je zelo zanimiv prizor. Moja žena potrkna na vrata, jaz pa gledam od strani, kaj se bo zgodilo. Amelia odpre vrata in Ančka, njena sestra, stoji zraven. Moja žena ju vpraša, če imajo kaj prostora za prenočišče, ker je že trudna, ko je tako daleč prišla (nagovorila ju je v angleškem jeziku). Odgovor je dobita, da nimajo prostora in malo je manjkalo, da ni Amelia zaprla vrat pred njenim nosom. Žena ponovi vprašanje, seveda bolj s smehom in zdaj jo je Amelia spoznala. To je bilo veselje, rokovanja in poljubčkov! Nato sem se še jaz pokazal in dobil sem isto ko žena. Razume se, da ni bilo težko dobiti potem, ko smo se seznanili. Po okrepčilu sem vprašal, kje stanuje Herman Rugel. Njega bi zelo rad videl. Zadnji teden sem bil v Kansasu in obiskal sem tudi njegovo mater; ko sem ji povedal, da pojdem tudi v Detroit, je bila zelo vesela in naročila mi je: "Da ne boš požabil obiskat našega Hermana, ti Big Tony! Boš videl, kako je ta satanček lušten."

Toda tisti večer je delal. Dogovorili smo se, da ga obiščemo, ko pride z dela. Res se je pripeljal z dela ob eni zjutraj. Mi smo ga še čakali. Moja žena potrkna na vrata in Herman pride odpirat. Vpraša ga, če bi se dobil "kvartir" pri njem. Nekaj časa jo gleda, a jo je kmalu spoznal, čeprav je že ni videl 16 let. Z njim se je res lušno pogovarjali, ker je ta satan tako "kunašten." Čas je hitel in ko je bila ura že tri zjutraj, je bilo predlagano in z večino sprejeto, da gremo nekoliko k počitku.

Ob devetih zjutraj je Herman že prišel nas klicat. Imel je nekaj časa na razpolago, pa je na-

Republikanci W. Newkirk in H. K. Hill, Villanova, Pa., ki sta pričeli bojkotirati vladni program redukcije pridelka krompirja.

ju peljal po naselbini. Obiskali smo družino John Berlisg, ki jo poznam že iz Kansasa. Nov "surprajs"! Herman je moral na delo, midva sva pa ostala pri Berlisg, kateri je naju vozil po naselbini. Obiskal sem tudi staro korenino Leo Junkota, s katerim sva se pred leti poznala že v Kansasu. Stopil sem tudi k Franku Verholtzu, s katerim sva pred leti skupaj igrala na društvenih in domačih veselicah v državi solčnih rož. Bil je zelo vesel najinega prihoda. Dogovorili smo se, da se snidemo zvečer skupaj v Narodnem domu na John R. (tako se imenuje Blvd.)

Ker je bil Berlisg naš voznik, je nas peljal, kamor je sam hotel in tako je naju zapeljal na svoj dom k večerji. To ni bila slaba ideja. Ko smo se navečerjali, je pa naju peljal na zgoraj omenjeni prostor. Tu se rojaki zbirajo skupaj in se kratkocasijsko zabavajo s balinanjem. Naš voznik in vodja je pričel naju predstavljati navzočim in ko je naju že večina poznala, je bil ob službo. Tisti večer sem bil tudi sam "suprajsd", ker sem se sestal s prijatelji, katerih že nisem videl 15 let in tudi več. Ko le ni bilo konca pogovorov in vzklikov "Na zdravje, Big Tony!" me je začel moji stari muzikant Frank Verholtz priganjat, naj pokažem, če znam še kaj "špilat". Tudi drugi so bili radovedni in ustregel sem jim. Družba je bila dobre volje in zaigrala sva več komadov. Pozno v noč sva se odpeljala z Berlisgom na njegov dom, kjer sva ostala čez noč.

Drugi dan je naju Berlisg zopet vozil po obiskih. Peljali smo se ne vem kam po takozvanem 6 Miles roadu. Po kratki vožnji pridemo na križišče ceste, po kateri naš voznik zavije. Kmalu opazim, da se vozimo po Oakland blvd. Opozoril sem voznika na to in sem mu rekel, sedaj smo pa zopet doma. Ko se peljemo nekaj časa dalje, se spet pripe-

ljemo do križišča, kjer sem čital na tablici na železnem drogju: Oakland, California. "No," mi rekel ženi, "sedaj smo pa doma." Tudi voznika sem na to opozoril in rekel je, da imam dobre oči, ko vse vjdim, in se smejal. Zvečer sva se ustavila pri družini Albert Naprutnik, kateri tudi poznamo iz države solčnih rož. Po dolgih letih zopetnega svidenja sva si seveda imela veliko povedati. Mrs. nava je postregla z večerjo, Albert pa sva bila že trudna od najinega dolgega potovanja, sta nama pokazala posteljo, v katero sva položila najine trudne kosti. (Dolje prihodnik.)

NIKAR BITI SUŽIJA NEPREBAVNOSTI Trinerjevo Grenko Vino vas reši tega

"Zahvaliti se Vam moram za to nerjevo grenko vino. Skozi leta sem trpel radi neprebavnosti — ko mi je bil povil je ustvarilo plin v mojem želodcu. Pred tremi leti sem opazil vsaj oglas, kupil steklenico in od prve čajne žličke, ki sem jo popil je moja želodčna sitnost postala. Bilo je kot oprostite, kamnec. Moja čreva sedaj delujejo redno kot ura in sedaj jem s slastjo. V svesti. Wallace A. Combs." Ako trpite valed neprebavnosti, slabega apetita, zaprtice, plinov, glavobola, nervoznosti, nemirne spanja, prevelike utrujenosti, kupite si Trinerjevo grenko vino; jemljite ga redno po eno čajno žličko pred obedvanjem. V vseh lekarnah. TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE Joseph Triner Company, Chicago

SLOVENSKA NARODNA PODPOLNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za karisti, ter posebno agitacijo svojih društev za propagando svojih idej. Nihalo pa ne za propagando drugih političnih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej štatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA v tiskarsko obrt spadajoča dela Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih. VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, unizko delo prve vrste. Pišite po informacije na naslov: S.N.P.J. PRINTERY 2657-59 SO. LAWDALE AVENUE Telefon Rockwell 4904 CHICAGO, ILL. Tisk se dela na hitro tudi vno uravnosa popravila

Obiski in dogodki na mojem potovanju po Ameriki

Poroča Anton Tomšič, doma iz Višnje gore

(Nadaljevanje.) Dne 13. sept. popoldne se nepričakovano pripeljeva k Ruglevim v Radleyju, Kans. Ko sem ustavil avto pred hišo, sta naju takoj opazila Mrs. Rugel in njen sin Rudolph. Nastalo je nepopolno veselje in rokovanja kar ni moglo biti konca. Ženske so izmenjale več poljubov sem in tja, nakar sem se jaz malo pošalil, naj enega za mene prihanijo in glej! — še jaz sem ga dobil. Tisti večer sva ostala pri Ruglevih, ki so nama postregli z dobro večerjo, nakar smo se pogovarjali o različnih dogodkih, ki so nastali, odkar se nisemo videli. Prišlo je tudi več drugih naših prijateljev k Ruglevim, tako da je bil res pravi prijateljski sestanek. Ko smo bili vsi jako dobre volje, je Rudolph predlagal, naj gre eden poklicat Johna Dularja, kateri živi v bližini. Vsi smo se strinjali in res sta šla Rudolph in njegov brat Fritz k Dularju in sta ga povabila, naj pride on in njegova soproga za nekaj časa k Ruglu, "ker je tam več vaših in naših prijateljev, ki so priredili našem očetu "surprise party" za njegov rojstni dan." Kmalu se vrneta in nam poročata, kako sta ga prevarila. Za njim se pripeljeta Dularjeva. Ker zna Rudolph tudi igrati na koncertino, je isti čas igral kot za stavo, nekateri so pa pisali in vriskali, samo da so ga varali. Nekaj časa je res mislil, da je "Surprise party" za očeta, midva sva se pa skrila v drugo sobo. Ko je godba ponehala, sem slišal, kako sta srečo voščila Ruglu in mu čestitala k rojstnemu dnevu. Mrs. Dular je pa podelila Ruglu šest cigar. Tedaj sem pa jaz pričel igrati odzadaj za njim. Ker je mislil, da zopet Rudolph igra, se ni takoj ozri in ko naju ugleda, ni sprva vedel, kaj bi rekel. Končno reče: "To je 'surprise' za mene, ne pa za k Rugla."

Navzoča sta bila tudi Mr. in Mrs. Rogel iz Ringa. Ona je zelo uljudna in vesela ženska. "Kdaj prideta pa nas obiskat, Mr. Tomšič?" me vpraša. "Ne vem," sem rekel, "kdaj bo nama čas dopuščal."

"Zelega bi, da prideta jutri zvečer, ker bo ravno sobota." Malo pomislil, potem ji pa rečem: "Veste kaj, Mrs. Rogel, tako prijazen in uljudni ženski ko ste vi, skoro ne morem povabila odkloniti." Pozno v noč so se vsi razšli na svoje domove v upanju, da se zopet snidemo pri Martinu Roglu v soboto zvečer.

Druga dne se jaz in žena zopet odpeljeva po naselbinah na obiske. Vreme je bilo jako lepo. Peljala sva se v Franklin k našemu dobremu prijatelju Karlingerju. Cim stopim v njegovo prodajalno in mu želim dobro jutro, me začne on prav pošteno "pucat." Kod sem se pa večeraj potepal? On je ljudem povedal, da sem bil večerj pri njem in zdaj hoče vsakdo vedeti, kod hodim. Res sem ga malo polomil, mu priznam, "Seveda si ga," mi reče; od sedaj zanprej se moram